МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра олімпійського та професійного спорту
Кафедра екології Навчально-наукового медичного інституту Чорноморського національного університету імені Петра Могили

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Перший проректор
_____Юрій КОТЛЯР
"22" 08 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

Галузь знань А Освіта
Спеціальність А7 Фізична культура і спорт
Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт»

Розробник	Людмила ГРИГОР'ЄВА
Завідувач кафедри розробника	Людмила ГРИГОР'ЄВА
Завідувач кафедри спеціальності	Надія ДОВГАНЬ
Гарант освітньої програми	Людмила ХАРЧЕНКО-БАРАНЕЦЬКА
Т.в.о. директора ННІ післядипломної освіти	Катерина ЗУБ
Декан факультету ФВіС	Віталій ВЕРБИЦЬКИЙ
Начальник НМВ	Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2025 рік

Розділ 1. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Цивільний захист	
Галузь знань	А Освіта	
Спеціальність	А7 Фізична культура і спорт	
Освітня програма	Фізична культура і спорт	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	5-й	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна:	Заочна форма навчання
	9	13-14 триместри
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу:		
– лекції	15	4
– семінарські заняття (практичні, лабораторні, 2ів групові)	15	8
– годин самостійної роботи здобувачів	60	78
Відсоток аудиторного навантаження	Денна:	Заочна
	33 %	13%
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	–	
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік	

Розділ 2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: формування у здобувачів освіти здатності творчо мислити, вирішувати проблеми інноваційного характеру і приймати обґрунтовані рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ).

Завдання:

– знання методів та інструментарію моніторингу надзвичайних ситуацій, побудови моделей їх розвитку, оцінки їх соціально-економічних наслідків;

– опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях;

– вміння визначити коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань цивільного захисту, зокрема в умовах воєнних дій.

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти здобуває

Інтегральну компетентність: Здатність розв’язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 3. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 6. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення та саморефлексії для успішної професіоналізації у сфері фізичної культури і спорту.

СК 10. Здатність здійснювати безпековий аудит спортивних об’єктів, розробляти інструкції та методичні рекомендації з цивільного захисту, а також здійснювати підготовку і навчання тренерсько-викладацького складу та персоналу діям у надзвичайних ситуаціях.

Програмні результати навчання:

РН 5. Розробляти і викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.

РН 6. Відшуковувати необхідну інформацію у науковій літературі, базах даних, інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію.

РН 8. Організовувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням економічних, правових та етичних аспектів.

РН 9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проекти, спрямовані на розв’язання проблем інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проекти.

Розділ 3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Денна форма навчання

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1.	Тема 1. Система цивільного захисту в Україні: нормативно-правова база і механізми реагування на надзвичайні ситуації.	2	2	5
2.	Тема 2. Надзвичайні ситуації. Рівні надзвичайних ситуацій. Небезпеки на Миколаївщині.	2	2	5
3.	Тема 3. Сховища, протирадіаційні укриття та їх будівництво	2	2	10
4.	Тема 4. Організація і проведення рятувальних та інших робіт на об'єктах у надзвичайних ситуаціях	2	2	10
5.	Тема 5. Основні принципи і способи захисту населення та територій в надзвичайних ситуаціях	2	2	10
6.	Тема 6. Система цивільного захисту на суб'єкті господарювання. Організація, керівництво, відповідальність.	2	2	10
7.	Тема 7. Алгоритми дій на суб'єкті господарювання за надзвичайних ситуацій різного виду. Ризики, пов'язані з воєнним станом і які пов'язані із специфікою підприємства	3	3	10
		15	15	60

3.2. Заочна форма навчання

№ з/п	Теми	Лекції	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1.	Тема 1. Система цивільного захисту в Україні: нормативно-правова база і механізми реагування на надзвичайні ситуації.	0,5	1	10
2.	Тема 2. Надзвичайні ситуації. Рівні надзвичайних ситуацій. Небезпеки на Миколаївщині.	0,5	1	10
3.	Тема 3. Сховища, протирадіаційні укриття та хїх будівництво	0,5	1	10
4.	Тема 4. Організація і проведення рятувальних та інших робіт на об'єктах у надзвичайних ситуаціях	0,5	1	10
5.	Тема 5. Основні принципи і способи захисту населення та територій в надзвичайних ситуаціях	0,5	1	10
6.	Тема 6. Система цивільного захисту на суб'єкті господарювання. Організація, керівництво, відповідальність.	0,5	1	10
7.	Тема 7. Алгоритми дій на суб'єкті господарювання за надзвичайних ситуацій різного виду. Ризики, пов'язані з воєнним станом і які пов'язані із специфікою підприємства	1,0	1,0	18
	Усього	4	8	78

Розділ 4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 План лекцій

Денна форма

№ заняття	Тема заняття / план
1 (1з)	**Тема 1. Система цивільного захисту в Україні: нормативно-правова база і механізми реагування на надзвичайні ситуації.** **План** 1. Нормативно-правова база системи цивільного захисту України. Кодекс Цивільного захисту України. Закони України та підзаконні державні акти з цивільного захисту. 2. Поняття системи цивільного захисту України. Поняття єдиної державної системи (ЄДС) цивільного захисту України. Сили і засоби ЦЗ. 3. Структурна схема ЄДС цивільного захисту України. Основні характеристики її складових. 4. Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів з попередження та зменшення масштабів НС. Превентивні заходи державного рівня.
2 (1з)	**Тема 2. Надзвичайні ситуації. Рівні надзвичайних ситуацій. Небезпеки на Миколаївщині.** 1. Причини виникнення НС. Визначення основних показників джерел природних НС. Джерела техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню, їх основні характеристики. Джерела НС соціально-політичного і військового характеру. 2. Мережа спостереження і лабораторного контролю. Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збирання, обробки, передачі та збереження моніторингової інформації. 3. Потенційно небезпечний об'єкт (ПНО), його ідентифікація. ПНО України, м. Миколаєва та Миколаївської області. Державний реєстр ПНО. 4. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Методи розв'язання типових завдань щодо ідентифікації потенційно-небезпечних об'єктів
3 (2з)	**Тема 3. Сховища, протирадіаційні укриття та їх будівництво** 1. Види захисних споруд. Укриття. Герметичні та негерметичні сховища. 2. Основні вимоги до влаштування. 3. Як утримувати захисні споруди 4. Правила поведінки у захисних спорудах
4 (2з)	**Тема 4. Організація і проведення рятувальних та інших робіт на об'єктах у надзвичайних ситуаціях** 1. Послідовність і способи виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. 2. Рятувальні роботи в осередку хімічного ураження. 3. Ліквідація осередку інфекційних захворювань. Протиепідемічний 4. захист населення. 5. Знезараження території, споруд і техніки. Санітарна обробка людей. 6. Гасіння лісових пожеж. 7. Особливості рятувальних та інших невідкладних робіт в осередках комбінованого ураження і зонах зараження. 8. Умови успішного виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. **9.** Заходи безпеки під час рятувальних та інших невідкладних робіт.
5 (3з)	**Тема 5. Основні принципи і способи захисту населення та територій в надзвичайних ситуаціях. Прогнозування і моделювання**. 1. Основні принципи і способи захисту населення та територій. 2. Засоби індивідуального захисту. 3. Укриття людей у захисних спорудах. 4. Здійснення заходів з евакуації населення. 5. Відомі моделі розповсюдження хімічного, радіоактивного забруднення в атмосфері. Оцінювання хімічної обстановки, радіаційної обстановки. Розрахунок доз опромінення.

6 (3з)	**Тема 6. Система цивільного захисту на суб'єкті господарювання** 1. Організація системи ЦЗ на підприємствах, в установах. 2. Заходи в режимі повсякденної готовності 3. Заходи в режимах підвищеної готовності та надзвичайної ситуації 4. Документація з ЦЗ на підприємстві 5. Правові підстави організації інструктажів 6. Організація інструктажів..
7 (4з)	**Тема 7. Алгоритми дій на суб'єкті господарювання за надзвичайних ситуацій різного виду. Ризики, пов'язані з воєнним станом** 1. Евакуація: правила і механізми 2. Дії у разі вибуху 3. Алгоритм дій за загрози замінування 4. Дії у разі радіаційної небезпеки. 5. Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах. Завдання психологічного захисту. 6. Норми та обгрунтовані нормативи першочергового життєзабезпечення населення у НС.
8 (4з)	**Тема 8. Алгоритми дій на суб'єкті господарювання за надзвичайних ситуацій різного виду. Ризики, пов'язані з хімічними небезпеками** та небезпеками на водних об'єктах 1. Дії при хімічній небезпеці 2. Дії при загрозах на водних об'єктах

4.2 План практичних (семінарських) занять

Денна форма:

№ заняття	Тема заняття	Питання заняття
Семінарське заняття 1/ 2 год	Надзвичайні ситуації, небезпеки та способи запобігання їх виникненню.	1. Режими функціонування єдиної системи Цивільного захисту (ЄСЦЗ). 2. Чому цивільний захист є важливою складовою національної безпеки та як він взаємодіє з іншими елементами цієї системи? 3. Яке значення має система оповіщення населення, і які проблеми існують у її функціонуванні в Україні? 4. Як розвивається міжнародне співробітництво України у сфері цивільного захисту, і які приклади такої взаємодії можна навести? 5. Як цифровізація та нові технології змінюють підхід до цивільного захисту? 6. Як цивільний захист може забезпечити стійкість критичної інфраструктури в умовах надзвичайних ситуацій і бойових дій? 7. Які шляхи вдосконалення та реформування цивільного захисту є найбільш актуальними для України сьогодні? 8. Причини виникнення НС. Джерела техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню, їх основні характеристики. Джерела НС соціально-політичного і військового характеру. 9. методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки
Семінарське заняття 2/ 2 год	Сили цивільного захисту. Воєнна надзвичайна ситуація	1. Що таке сили цивільного захисту і яку роль вони відіграють у державній системі безпеки? 2. Які основні категорії сил цивільного захисту існують в Україні? 3. Які основні завдання виконують сили цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій? 4. Які сили цивільного захисту належать до Державної служби з надзвичайних ситуацій? 5. Яке значення мають військові підрозділи у складі сил цивільного захисту? 6. Як формуються відомчі сили цивільного захисту? 7. Яке місце займають добровільні формування у системі сил цивільного захисту? 8. Які функції виконують медичні формування цивільного захисту? 9. Як авіація використовується у складі сил цивільного захисту? 10. Яке значення мають піротехнічні підрозділи сил цивільного захисту? 11. Як організована підготовка і навчання сил цивільного захисту? 12. Як сили цивільного захисту взаємодіють із міжнародними партнерами? 13. Які проблеми існують у функціонуванні сил цивільного захисту? 14. Які перспективи розвитку сил цивільного захисту в Україні?

Семінарське заняття 3/ 2 год	Сховища, протирадіаційні укриття цивільного захисту	1. Протирадіаційні укриття. Вимоги 2. Бомбосховища. Вимоги. 3. Простіші укриття. Пристосування приміщень під захисні споруди. 4. ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту" 5. Конструктивні рішення сховищ. Будівництво швидкоспоруджуваних сховищ. 6. Які проблеми та недоліки існують у системі захисних споруд в Україні сьогодні? 7. Які перспективи розвитку й удосконалення системи сховищ та протирадіаційних укриттів у світлі сучасних загроз? 8. Які особливості пристосування існуючих підвалів та паркінгів під укриття? 9. Які міжнародні підходи до облаштування захисних споруд можна застосувати в Україні?
Семінарське заняття 3/ 4 год	Захист населення та територій в надзвичайних ситуаціях.	1. Основні принципи і способи захисту населення та територій. 2. Що робити при хімічних аваріях? 3. Що робити при радіаційних аваріях? 4. Як здійснюється оповіщення населення про загрози? 5. Яка роль медичного забезпечення у цивільному захисті? 6. Засоби індивідуального захисту. Способи захисту. 7. Які існують види укриттів і для чого вони призначені? 8. Укриття людей у захисних спорудах. 9. Дії при підготовці до евакуації. Порядок заповнення захисних споруд людьми, які укриваються. 10. Обов'язки дорослого населення щодо захисту дітей у надзвичайних ситуаціях. 11. Евакуація із заваленої захисної споруди. 12. Здійснення заходів з евакуації населення. 13. Планування евакозаходів. 14. Як здійснюється соціальний захист постраждалих від НС? 15. Як відновлюють території після надзвичайних ситуацій
Семінарське заняття 5/ 2 год	Захист при радіоактивному, хімічному і біологічному зараженні території.	1. Характеристика зон радіоактивного і хімічного зараження, 2. Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного впливу. 3. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії. 4. Проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії 5. Розрахунок сил і засобів з укриття виробничого персоналу в захисних спорудах, визначення коефіцієнту їхнього захисту від дії проникної радіації 6. Індивідуальна та колективна дозиметрів, приклади; 7. Розгляд розрахункових завдань
Семінарське заняття 6/ 2 год Семінарське заняття 7/ 2 год	Прогнозування і моделювання при оцінці надзвичайної ситуації	Захист ІПР, розрахункових робіт
Семінарське заняття 8/ 1 год	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ.	Захист ІПР

Заочна форма:

№ заняття	Тема заняття	Питання заняття
Семінарське заняття 1/ 1 год	Надзвичайні ситуації, небезпеки та способи запобігання їх виникненню.	10.Режими функціонування єдиної системи Цивільного захисту (ЄСЦЗ). 11. Чому цивільний захист є важливою складовою національної безпеки та як він взаємодіє з іншими елементами цієї системи? 12.Яке значення має система оповіщення населення, і які проблеми існують у її функціонуванні в Україні? 13.Як розвивається міжнародне співробітництво України у сфері цивільного захисту, і які приклади такої взаємодії можна навести? 14.Як цифровізація та нові технології змінюють підхід до цивільного захисту? 15.Як цивільний захист може забезпечити стійкість критичної інфраструктури в умовах надзвичайних ситуацій і бойових дій? 16.Які шляхи вдосконалення та реформування цивільного захисту є найбільш актуальними для України сьогодні? 17.Причини виникнення НС. Джерела техногенних НС, які контролюються і підлягають прогнозуванню, їх основні характеристики. Джерела НС соціально-політичного і військового характеру. 18.методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки
Семінарське заняття 2/ 1 год	Сили цивільного захисту. Воєнна надзвичайна ситуація	15. Що таке сили цивільного захисту і яку роль вони відіграють у державній системі безпеки? 16. Які основні категорії сил цивільного захисту існують в Україні? 17. Які основні завдання виконують сили цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій? 18. Які сили цивільного захисту належать до Державної служби з надзвичайних ситуацій? 19. Яке значення мають військові підрозділи у складі сил цивільного захисту? 20. Як формуються відомчі сили цивільного захисту? 21. Яке місце займають добровільні формування у системі сил цивільного захисту? 22. Які функції виконують медичні формування цивільного захисту? 23. Як авіація використовується у складі сил цивільного захисту? 24. Яке значення мають піротехнічні підрозділи сил цивільного захисту? 25. Як організована підготовка і навчання сил цивільного захисту? 26. Як сили цивільного захисту взаємодіють із міжнародними партнерами? 27. Які проблеми існують у функціонуванні сил цивільного захисту? 28. Які перспективи розвитку сил цивільного захисту в Україні?

Семінарське заняття 3/ 1 год	Сховища, протирадіаційні укриття цивільного захисту	10. Протирадіаційні укриття. Вимоги 11. Бомбосховища. Вимоги. 12. Простіші укриття. Пристосування приміщень під захисні споруди. 13. ДБН В.2.2-5:2023 "Захисні споруди цивільного захисту" 14. Конструктивні рішення сховищ. Будівництво швидкоспоруджуваних сховищ. 15. Які проблеми та недоліки існують у системі захисних споруд в Україні сьогодні? 16. Які перспективи розвитку й удосконалення системи сховищ та протирадіаційних укриттів у світлі сучасних загроз? 17. Які особливості пристосування існуючих підвалів та паркінгів під укриття? 18. Які міжнародні підходи до облаштування захисних споруд можна застосувати в Україні?
Семінарське заняття 3/ 1 год	Захист населення та територій в надзвичайних ситуаціях.	16. Основні принципи і способи захисту населення та територій. 17. Що робити при хімічних аваріях? 18. Що робити при радіаційних аваріях? 19. Як здійснюється оповіщення населення про загрози? 20. Яка роль медичного забезпечення у цивільному захисті? 21. Засоби індивідуального захисту. Способи захисту. 22. Які існують види укриттів і для чого вони призначені? 23. Укриття людей у захисних спорудах. 24. Дії при підготовці до евакуації. Порядок заповнення захисних споруд людьми, які укриваються. 25. Обов'язки дорослого населення щодо захисту дітей у надзвичайних ситуаціях. 26. Евакуація із заваленої захисної споруди. 27. Здійснення заходів з евакуації населення. 28. Планування евакозаходів. 29. Як здійснюється соціальний захист постраждалих від НС? 30. Як відновлюють території після надзвичайних ситуацій
Семінарське заняття 5/ 1 год	Захист при радіоактивному, хімічному і біологічному зараженні території.	1. Характеристика зон радіоактивного і хімічного зараження, 2. Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного впливу. 3. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії. 4. Проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії 5. Розрахунок сил і засобів з укриття виробничого персоналу в захисних спорудах, визначення коефіцієнту їхнього захисту від дії проникної радіації 6. Індивідуальна та колективна дозиметрів, приклади; 7. Розгляд розрахункових завдань
Семінарське заняття 6/ 1 год Семінарське заняття 7/ 1 год	Прогнозування і моделювання при оцінці надзвичайної ситуації	Захист ІПР, розрахункових робіт
Семінарське заняття 8/ 1 год	Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи ЦЗ.	Захист ІПР

4.3 Завдання для самостійної роботи

Передбачаються наступні види робіт:

1) підготовка до семінарських занять;
2) підготовка і захист індивідуальних пошукових робіт;
3) розрахунково-графічні роботи;
4) підготовка до підсумкового контролю знань за контрольними питаннями.

Перелік тем індивідуальних пошукових робіт

1) Завдання та способи психологічного захисту населення при надзвичайних ситуаціях.
2) Оцінка життєво важливих потреб населення у надзвичайних ситуаціях.
3) Єдина система державного резерву України. Бюджетні та позабюджетні джерела формування резервного фонду.
4) Організація і координація робіт з надання термінової медичної допомоги та евакуації постраждалого населення із зон надзвичайних ситуацій.
5) Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на об'єкт господарювання.
6) Заходи захисту персоналу і матеріальних цінностей об'єкту у разі виникнення аварії на радіаційно чи хімічно небезпечному об'єкті.
7) Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження.
8) Типові режими радіаційного захисту і функціонування об'єктів господарювання в умовах радіонуклідного забруднення місцевості.
9) Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні.
10) Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.
11) Завдання системи медичного захисту постраждалого населення внаслідок надзвичайних ситуацій.
12) Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок надзвичайних ситуацій.
13) Режими радіаційного захисту для підприємства.
14) Заходи із забезпечення надійного захисту співробітників підприємства та населення у надзвичайних ситуаціях.
15) Інформація, оповіщення та укриття населення в захисних спорудах при НС.
16) Евакуація населення під час НС.
17) Інженерний захист територій.
18) Радіаційний і хімічний захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій.
19) Медичний захист населення під час НС.
20) Захист від біологічних засобів ураження.
21) Особливості захисту співробітників та населення на радіоактивно зараженій місцевості.
22) Правила поведінки і дії персоналу в зонах радіоактивного забруднення місцевості.

Розрахункова робота.

Пропонується до виконання одна з двох розрахункових робіт:

Розрахункова робота №1. Моделювання та оцінка аварійної хімічно-небезпечної ситуації.

Розрахункова робота №2. Моделювання радіаційно-небезпечної ситуації та оцінювання колективної дози іонізуючого випромінення.

4.4 Забезпечення освітнього процесу

Апаратурне забезпечення

Використовується апаратура Наукового центру прикладних екологічних досліджень і радіаційної безпеки https://chmnu.edu.ua/naukovij-tsentr-prikladnih-ekologichnih-doslidzhen-i-radiatsijnoyi-bezpeki-nts-pedrb/ :

1) Дозиметр-радіометр МКС 05;
2) Дозиметр - лічильник Гейгера та детектор електромагнітного випромінювання; Radiacode 103
3) Дозиметр Гамма-спектрометр Сцинтилятор CsI ,
4) Радіометр «Прип'ять» – 2 шт.
5) Дозиметр-радіометр МКС-05 «ТЕРРА» – 1 шт.
6) Хімреактиви для ВПХР.
7) Протигази. Військовий медичний спецінвертар.
8) Тестер інтенсивності електромагнітного випромінювання ТМ-194 – 1 шт.
9) Цифровий термо-гігрометр з годинником – 2 шт.
10) Моніторинг атмосферного повітря https://chmnu.edu.ua/ekologichnij-monitoring-potochnogo-stanu-atmosfernogo-povitrya-na-teritoriyi-chnu-imeni-petra-mogili/

Методи навчання

Розповідь, бесіда, лекція, пояснення, демонстрація, ілюстрація, навчальна дискусія, диспут, самостійне виконання практичних завдань, розв'язування задач, виконання вправ.

Розділ 5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль – диференційований залік.

Перелік основних питань до диференційованого заліку

1) Надзвичайні ситуації (НС), причини виникнення та складові системи їх моніторингу.
2) Найменування та визначення основних показників джерел природних НС.
3) Номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражуючих чинників джерел техногенних НС.
4) Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами і системами захисту та ліквідації НС.
5) Урядова інформаційно-аналітична система з НС, збір, обробка, передача та збереження моніторингової інформації.
6) Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господаоювання щодо визначення потенційної небезпеки.
7) Критерії ідентифікації об'єктів потенційної небезпеки, на яких присутні вибухо-пожежонебезпечні речовини.
8) Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву на об'єктах господарювання.
9) Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС.
10) Структурно-функціональна модель протидії НС (попереджувальна, компенсаційна, комплексна тощо).
11) Єдина державна система цивільного захисту. Функціональна та територіальна підсистеми. Організація підсистем.
12) Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС.
13) Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.
14) Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
15) Особливості планування дій персоналу щодо пом'якшення наслідків аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
16) Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу об'єктах господарювання до дій у НС.
17) Класифікація вибухо-, пожежонебезпечних зон. Заходи, необхідні для оцінки пожежної обстановки.
18) Види пожеж та їх характеристики. Противибуховий та протипожежний захист об'єктів господарювання.
19) Основні заходи захисту від техногенних вибухів та пожеж. Засоби усунення пожеж: стаціонарні, ручні та пересувні.
20) Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації.
21) Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах.
22) Характеристика зон радіоактивного забруднення під час аварійного прогнозування можливої обстановки.
23) Характеристика зон хімічного забруднення під час аварійного прогнозування можливої обстановки.
24) Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного впливу на об'єкти господарювання.
25) Превентивні заходи щодо зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти господарювання.
26) Протирадіаційний захист в умовах радіаційної аварії.

27) Критерії для прийняття рішення щодо запровадження протирадіаційного захисту об'єкта господарювання в умовах радіаційної аварії.

28) Типові режими радіаційного захисту і функціонування об'єктів господарювання в умовах радіоактивного забруднення місцевості.

29) Інформування населення про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки поведінки та способів дій у цих умовах.

30) Заходи з евакуації;

31) Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення;

32) Біологічний захист населення, тварин і рослин;

33) Завдання психологічного захисту. Психологічна допомога населенню, яке постраждало внаслідок НС.

34) Організація та планування цивільного захисту в місцевих органах виконавчої влади;

35) Організація та планування цивільного захисту в органах місцевого самоврядування

36) Організація та планування цивільного захисту на суб'єктах господарювання.

Приклад залікового білету:

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Галузь знань: А Освіта
Спеціальність: А7 Фізична культура і спорт
Освітня програма: Фізична культура і спорт
Навчальна дисципліна **Цивільний захист**

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № ____...____

1) Які є критерії ідентифікації об'єктів потенційної небезпеки, на яких присутні вибухо-пожежонебезпечні речовини?

2) Представте плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу об'єктів господарювання до дій у НС.

3) Тестове питання

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол №____ від «____» _____20____року

Завідувач кафедри, _____ _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Викладач _____ _____
(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Розділ 6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять; максимальна кількість поточних балів становить 70 балів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється шляхом здачі диференційованого заліку. На диференційований залік відводиться максимальна кількість балів – 30.

6.1. Максимальна кількість балів

Денна форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1	Опитування на семінарських заняттях	30 (5*6 б.)	Протягом семестру
2	Виконання та захист ІПР	20	11-12-ий начальний тиждень
3	Виконання графічно-розрахункової роботи	20	12-13-ий начальний тиждень
4	Диференційований залік	30	Заліково-іспитова сесія
	Всього	100	

Заочна форма навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів	Термін виконання
1	Опитування на семінарських заняттях	30 (5*6 б.)	Протягом семестру
2	Виконання та захист ІПР	20	11-12-ий начальний тиждень
3	Виконання графічно-розрахункової роботи	20	12-13-ий начальний тиждень
4	Диференційований залік	30	Заліково-іспитова сесія
	Всього	100	

6.2. Критерії оцінювання завдань залікового білету для досягнення максимальної кількості балів:

№ завдання екзаменаційного білету	Максимальна кількість балів
1	10
2	10
3	10

За повну розгорнуту відповідь на кожне питання здобувач отримує по 10 балів:

9-10 балів: повна відповідь на питання з наведенням прикладів та поясненням цих аспектів;
7-8 балів: глибоке засвоєння програмного матеріалу; повна відповідь на питання;
5-6 балів: повне засвоєння програмного матеріалу і вміння орієнтуватися в новому; змістовні відповіді на запитання;
3-4 балів: часткове, неповне висвітлення змісту питання; неточність при відповіді; є розуміння основних положень матеріалу.
0-2 бали: за не опанування значної частини програмного матеріалу; незнання теорії основних питань і термінів;
Максимальна кількість балів за залік становить 30 балів.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними нормативно-правовими актами України та внутрішніми нормативними документами університету:

- Про академічну доброчесність: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX (введений в дію 31.07.2026). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text

- Етичний кодекс Чорноморського національного університету імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/Etichnij_kodeks.pdf

- Положення про академічну доброчесність у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_u_CHNU_imeni_Petra_Mogili.pdf

- Положення про запобігання плагіату та порядок його виявлення в академічних текстах в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_zapobigannya_plagiatu_-1.pdf.

- Політика використання технологій штучного інтелекту в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/politika-vikoristannya-tehnologij-shtuchnogo-intelektu-v-chornomorskomu-natsionalnomu-universiteti-imeni-petra-mogili/

Розділ 7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Григор’єва, Л. Радіаційна екологія та радіаційна безпека : навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. 228 с. https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1421
2. Запорожець, О. та інші. Цивільний захист України (2021). Підручник. Київ. 327 с.
3. Кодекс Цивільного захисту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text
4. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту: Колективна монографія за ред. Р. Мугаверо, В. Андронова та М. Кустова, Харків – Рим 2023, https://nuczu.edu.ua/images/myfolder/23.11.23ku/136_2023_CEMEC_libro_A5.pdf?srsltid=AfmBOorcwmlPIkQ1TQifFS6aD_7Dr09RGD165DxE5KmzSDnW3jtPDW2F
5. Печиборщ В. П. та інші. Медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях в єдиній державній системі цивільного захисту: Керівництво. Київ. 2019. 425 с.
6. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання: Закон України від 14.01.1998 № 15/98-ВР із правками https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-%D0%B2%D1%80#Text
7. Регламент щодо проведення йодної профілактики у разі виникнення радіаційної аварії: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09 березня 2021 року №408 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0526-21#Text

Додаткові:

1. Grygorieva L., Alekseeva A., Koval A. (2020) Calculation of the acceptable radionuclide level in irrigation water during irrigation by the method of rain. Nuclear Physics and Atomic Energy. 2020. Vol. 21. Issue 1. P. 86–94. https://doi.org/10.15407/jnpae2020.01.086
2. Grygorieva L., Aleksieieva, A. (2024) Radioecological monitoring of atmospheric air during military operations Selected Papers of the VI International Conference on European Dimensions of Sustainable Development, May 15 – 17, 2024. Kyiv: NUFT. P. 454-458. https://nuft.edu.ua/doi/doc/edsd/2024/51.pdf
3. Азаров С. та інші. Захист критичної інфраструктури в умовах надзвичайних ситуацій: монографія; за заг. ред. П.Б. Волянського. Київ, 2021. 375 с.
4. Боженко А., Григор'єва Л., Алєксєєва А., Макарова О. (2022) Фітомеліорація хвостосховищ для забезпечення безпеки населення навколо підприємств. Екологічні науки - № 1 2022 (40) - ПП. 7-10. DOI https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.1-40.1
5. Григор’єв, К., Григор’єва, Л. Радіоактивні опади в атмосфері та їх радіоекологічний моніторинг в контексті воєнних дій. (2025). Український журнал природничих наук. №12. С. 344 – 352. https://naturaljournal.zu.edu.ua/index.php/ujns/article/view/327/306
6. Григор’єва Л. , Алексєєва А., Макарова О. (2021) Третій у водних об’єктах району Южноукраїнської атомної електростанції // Nuclear Physics and Atomic Energy. Vol. 22 (2021). С. 263-271. https://surl.lu/qwzxmz
7. Григор'єва, Л., Григор’єв, К. (2025) Ефективна доза іонізуючого випромінювання від викидів ^{131}I з АЕС. Екологічні науки - № 3 (60), С. 37-41. https://surl.lu/zfrhzt
8. Суха, Н., Григор'єва, Л., Алексєєва, А. (2022). Індикативні вимірювання вмісту формальдегіду в атмосферному повітрі м. Миколаєва. Проблеми хімії та сталого розвитку, (2), 69-76. DOI: https://doi.org/10.32782/pcsd-2022-2-9.